

COSINZEANA

REVISTA · ILUSTRATA · INTEMELIATA
 IN · 1911 · APARE · LA · 10 · SI · 25 · ALE
 FIECAREI · LVNI · DIRECTOR :
 SEBASTIAN · BORNEMISA

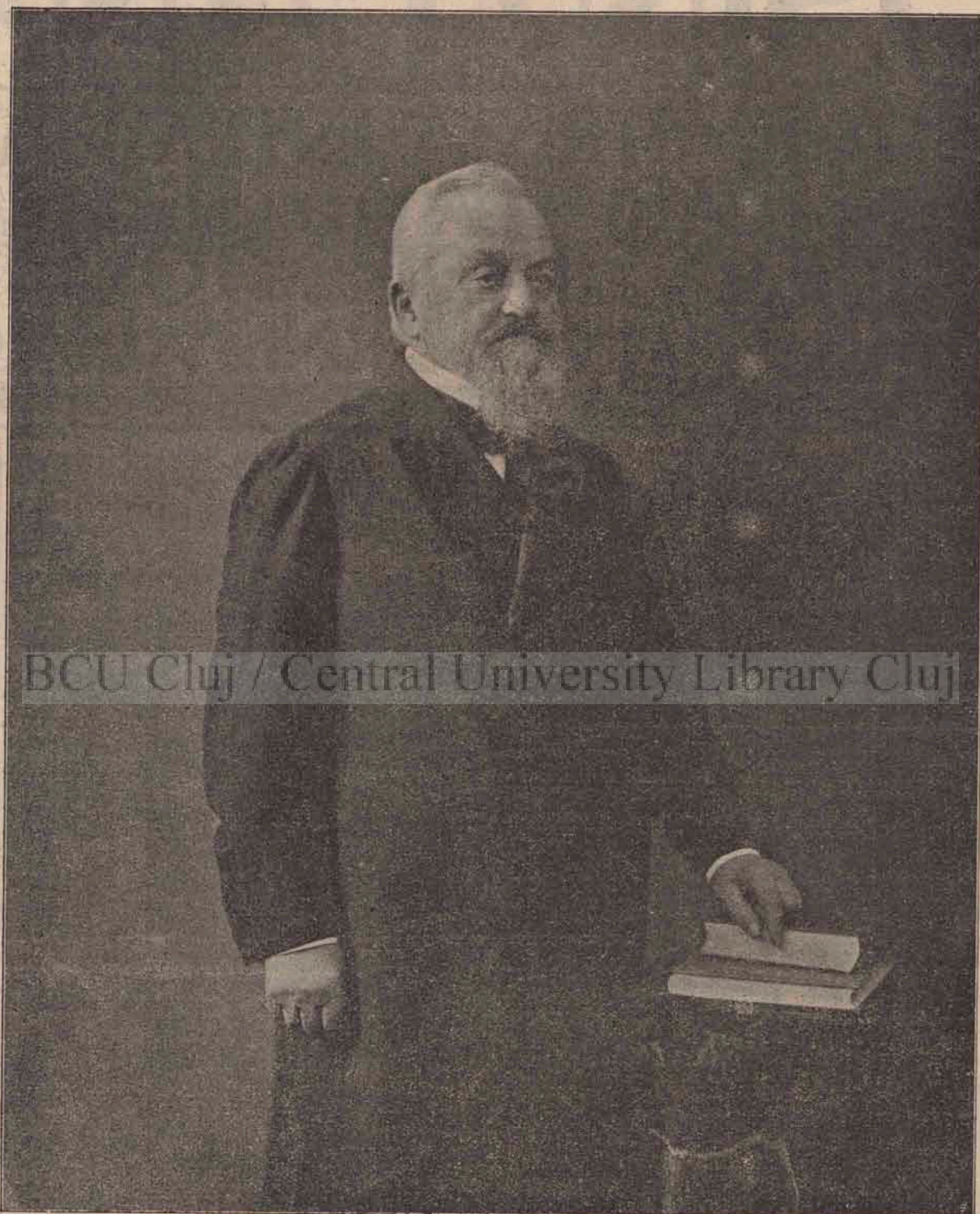
Serbările dela Cluj

Fotografie de Anton

Altefa Sa Regală Prințul Carol punând tencuiala pentru așezarea pietrii de temelie a catedralei. La stânga dela A. S. R. I. P. S. metropolitul Bălan dela Sibiu și Pimen, metropolitul Moldovei.

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
 CLUJ · PIAȚĂ · CVZA-VODA · 16

† Partenie Cozma

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a stins din viață cel mai de seamă om de finanțe din Ardeal, de activitatea căruia se leagă aproape în întregime rostul nostru economic dela sfârșitul veacului al 20-lea.

Director al institutului *Albina*, Partenie Cozma a știut să ridice această bancă la o înălțime, dela care ea a putut apoi ca să privească cu toată seninătatea și mândria și la care a putut fi zărită și dela dis-

tanța cea mai îndepărtată, întinsă mult chiar peste hotarele țării.

Partenie Cozma n'a fost însă numai om de finanțe, de bancă. Pus într'o situație, ale cărei privilegii de altfel el le-a creat, a știut să dea neamului său toată vlaga unei munci încordate și neobosite. Pe teren cultural, pe teren politic, — el a fost acelaș primus inter pares, de care se ținea seamă, care hotăra, în-

druma. Și-a creiat astfel un prestigiu, pe care nu l'a putut roade nici deceniul de războire, cu toată atmosfera lui încărcată, sufocantă și ucigătoare. Numele lui Partenie Cozma a rămas până în clipa din urmă îmbrăcat în aceeaș aureolă neprihănită, pe care și-a câștigat-o printr'o viață plină de activitate și de belșug.

Cataclismul seismic din Japonia

Un mare cutremur de pământ s'a întâmplat în ziua de 1 Sept. a. c. în Japonia. — Istoria nu pomenește de o nenorocire mai înspăimântătoare. Cutremurul a fost însoțit de revărsări de mare și de incendii, cari izbucniră din deschizăturile pământului. Cele două mari capitale ale imperiului japonez Tokio și Jokohama au fost în parte mare distruse. Alte orașe importante și sate întregi au fost nimicite. Telegramele au anunțat sute de mii, de morți. Se vorbește chiar de milioane.

Orașul Tokio are o populație de peste 3 milioane locuitori iar Jokohama peste 450 de mii între cari mulți europeni.

Toate zidurile în beton armat s'au scufundat, cu toate că inginerii credeau, după dezastrul de la San-Francisco din 1906, că acest soi de clădiri sunt singurele cari pot rezista cutremurelor.

Au murit în dezastru o mulțime de ambasadori europeni, precum și membrii de-ai familiei imperiale. Mikado-ul a scăpat cu viața.

Cutremurele de pământ sunt foarte dese în Japonia și în insulele, cari o înconjoară, toate având un caracter vulcanic.

Din secolul al V-lea până astăzi s'au înregistrat mai mult de o mie de cutremure însoțite de incendii și revărsări de ape.

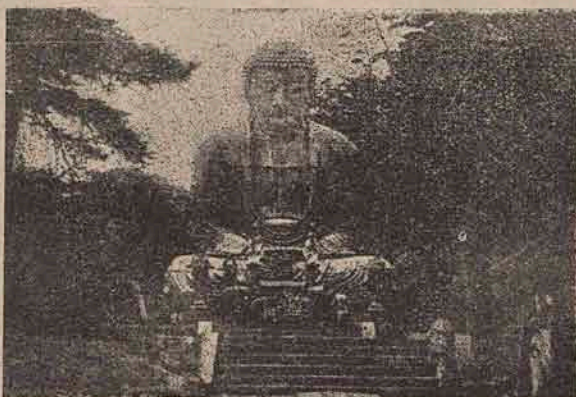
În 1896 au pierit într'un astfel de cataclism 40 de mii de oameni.

Deodată pământul se despică și din adâncuri au început a fișni limbi de foc și în alte părți torente mari de apă.

Vederea unui oraș japonez după cutremurul de pământ. Totul e dărâmat și distrus.

Pe căile ferate șinele erau îndoite în zig-zaguri. Trenurile s'au răsturnat pe flancuri. Enorme poduri de metal se îndoiseră. În munți se formară lacuri. Păduri întregi au fost înghițite, altele alunecate de pe coasta dealurilor.

Urișa statuie de bronz a lui Buddha în Kamakura din anul 1252, care s'a prăpădit în cutremurul de pământ

Un martor ocular povestește, că s'a simțit deodată ridicat cu masa de lucru și cu scaun cu tot la o înălțime de un metru, apoi zidurile s'au despicat în două, lăsându-i în față grădina. Arborii din grădină își făceau unul altuia complemente până la pământ.

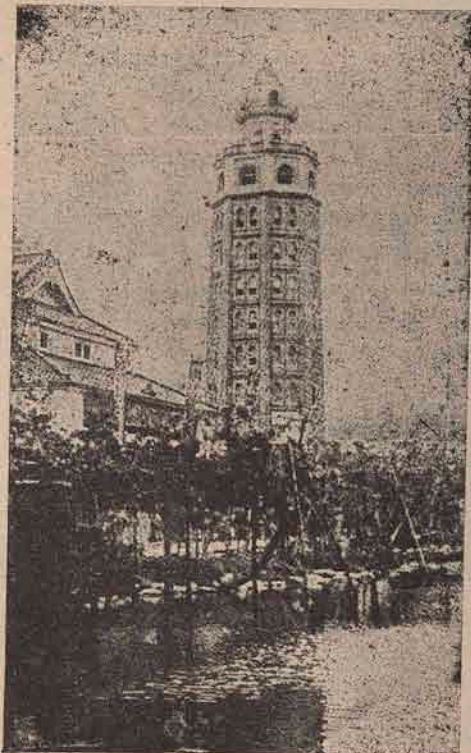
Corăbii mari au fost aruncate pe uscat, ca nește găoci de nucă. Multe insule s'au scufundat și din ocean au răsărit altele nouă.

A fost un dezastru de dimensiuni neînchipuite. Până astăzi încă nu s'au câștigat știri precise asupra acestui îngrozitor cataclism.

Dăm și noi câteva vederi dela aceasta teribilă catastrofă.

*

După cele mai noi știri au fost atinse de cataclism opt departa-

Turnul din parcul Asacusa, înalt de 75 m. care s'a dărâmat îngropând sub el 700 de persoane.

pătrat (un *ri* egalează cu două mii și jumătate.)

Cel mai mare ravagiu l'a făcut incendiul provocat de cutremur.

Afară de orașele amintite a suferit mari pagube portul Jokosuba, baza navală a Japoniei, situat la sudul celor două capitale apropiate și ele una de alta cam la 30 de km.

În resumat au fost distruse cam 30 de orașe cu o populație de 20 de mii la 80 de mii de locuitori, precum și numeroase sate.

Numărul morților pare să fie exagerat.

În capitală sunt cam 40.000 de morți și vreo sută cincizeci de mii de răniți.

Se crede, că numărul total al morților nu întrecă cifra de 200.000.

Doină

Crâng de toamnă ruginiu,
Ai rămas oșă pustiu,
Cuib stingher și golășel,
Să-mi plâng dorul meu în el.

C, prin desfrunzitul crâng
Aud frunzele cum plâng,
Decând știu de dorul meu
Îmi suspină și mai greu.

Crâng, ce n'acept a ngâlbeni,
Mai putea-vei înflori,
Unde trece inima,
Care nu poate uita?!

Elena din Ardeal

Cântece pentru Mia

Ga marea...

De te pleci pe stâncă solitară
Cercuri albe sbuciumat se strâng,
Svon de glasuri urcă și coboară
Se îmbină tremurat, se frâng...

Șoapte ne'nteles se n'firipă,
Din adâncuri cântece tresar,
Când se sfarmă, strălucind o clipă,
Stropii albi, de alb mărgăritar.

Și chemarea din adâncuri crește,
Se înfițe 'n suflet dureros,
Tot mai mult, mai greu te ispitește
Și te chiamă sbuciumul de jos.

Mia, tu, minune de zăpadă,
Te nmlădii cu legănat de mări
Și în suflet tainic lași să cadă,
Fremătând, sălbatică chemări.

Și de ce ne strângem mai aproape
Simt cum cresc ispitele de foc;
Mia, marea cere să mă 'ngroape
Lasă dorul să ne prindă'n joc!

Gr. Veja

Conflictul italo-grec

— Asasinarea misiunii italiene în Epir. — Ocuparea insulei Corfu —

Un grav eveniment s'a întâmplat în timpul din urmă, ale cărui consecințe erau de natură să rupă aproape legăturile diplomatice între Italia și Grecia.

Se știe, că la 5 Nov. 1921 conferința ambasadorilor a dispus să se formeze trei misiuni: una franceză, alta engleză și a treia italiană, a căror însărcinare era să delimiteze frontiera între statul liber al Albaniei și între regatul Greciei.

Comisia astfel alcătuită și-a început lucrările în Ianuarie 1922. După-ce și-a îndeplinit misiunea la nord stabilind granița între Serbia și Albania a trecut la sud pentru a lua aceleași măsuri între Albania și Grecia.

După terminarea acestor lucrări

fiecare dintre cele două misiuni s'a stabilit într'un anumit sector pentru supraveghierea lucrărilor de delimitare. Francezii s'au stabilit la nord, Englezii la mijloc, iar Italianii la sudul frontierei albaneze, la distanță destul de mare unii de alții.

Secretarul general al comisiei era căpitanul francez Limperani.

În ziua de 27 August la ora 9 dim. misiunea italiană trecea în automobil pe șoseaua ce duce dela Ianina la portul Santi Quaranta. În apropierea orașului Kakavia, când trecea printr'o pădure, drumul le-a fost deodată barat de un trunchiu de arbore. Înainte cu câteva minute trecuse pe acolo în automobil delegatul albanez, care n'a avut să întâmpine nici un obstacol. La ve-

Delegația italiană din comisia internațională de regulare a frontierei dintre Albania și Grecia, care a fost masacrată de o bandă grecească de tâlhari aproape de Ianina. Cel din mijloc este generalul Telini, șeful delegației.

derea acestei baricade misiunea italiană compusă din generalul Tellini, medicul maior Corti și locotenentul Bonacini, s'au coborât din mașină. În momentul acesta s'au tras din pădure asupra lor câteva focuri de armă doborându-i pe loc. Au mai fost uciși interpretul albanez Craveli și șoferul Farveti.

Cadavrele n'au fost buzunărite, ceea ce este o dovadă, că este vorba de o crimă politică.

După un interval mai mare a sosit și colonelul grec Botzaris în automobil, când totul se sfârșise, iar agresorii fugiseră în pădure.

Faptul acesta a fost adus imediat la cunoștința guvernului italian și a conferinței ambasadurilor, de către secretarul general al comisiei, căpitanul francez Limperani.

Această crimă odioasă a produs la Roma o vie consternație. Dl. Mussolini, șeful guvernului, a însărcinat pe ministrul Italiei la Atena să ceară imediat reparații, și anume :

1. Scuzele oficiale al guvernului grec, în condiții excepționale, indicate prin notă.
2. Flota greacă să dea onorul unei divizii navale italiene în portul Pireu.
3. Anchetă severă și pedepsirea capitală a tuturor culpabililor.
4. Onor militar victimelor.
5. O indemnizare de 5 milioane de lire italiene, depuse în termen de 5 zile.

Guvernul grec n'a acceptat unele din aceste condiții, cari i-se păreau prea umilitoare declarând, că va da reparațiile convenite numai în urma unei anchete și după stabilirea responsabilităților.

Italienii n'au fost mulțumiți cu acest răspuns, de aceea în ziua de 31 August ora 16 au înconjurat cu o escadră a lor insula grecească Corfu, silindu-o să capituleze, după ce mai întâi au aruncat câteva ghiulele asupra cetății și a cazarmei de jandarmi, făcând câteva victime morți și răniți.

Garnizoana din Corfu compusă din vre-o sută de soldați și vre-o două sute de jandarmi a fost desarmată, iar pe cetate s'a înfipt drapelul italian.

Pe de altă parte conferința ambasadurilor întrunită la Quai d'Orsay la 30 August a trimis la Atena o telegramă colectivă, protestând cu energie contra atentatului și cerând să se facă de urgență cea mai severă anchetă pentru a stabili responsabilitățile rezervând în același timp dreptul pentru puterile inter-

Sicriile delegaților italieni au fost duse pe vapor cu multă solemnitate. Ele au fost însoțite de autoritățile și guvernul grec, iar steagul grecesc s'a închinat adânc înaintea lor.

Primirea sicriilor jertfelor italiene în Roma a fost impunătoare. Armata a dat toate onorurile celor morți și ei au fost însoțiți la gară de toată Roma. Fiecare dintre cele trei jertfe a fost îngropată în orașul său de origine.

aliat, de a dicta sancțiunile, ce le vor crede de cuviință.

În răspunsul său Grecia a acceptat să se supună deciziunilor conferinței în ce privește reparațiile și a cerut, ca supravegherea anchetei asasinatului din Epir să fie încredințată unei comisii interaliat.

Pe de altă parte Grecia a făcut apel la Societatea Națiunilor de a interveni în acest conflict, spunând, că este gata să depună suma de 50 milioane lire la o bancă din Elveția până la stabilirea definitivă a vinovaților.

D. Mussolini a refuzat însă să primească intervenția Ligei Națiunilor și a dat ordin, cum am spus, ca insula Corfu să fie ocupată de o escadră italiană.

Figura noastră din numărul de față reprezintă pe membrii misiunii militare italiene: Generalul Tellini, medicul maior Corti și locotenentul Bonacini, uciși mișelește în pădurea dela Kakavia.

Cu toate cercetările ce s'au făcut, ucigașii n'au putut fi încă descoperiți.

Grecii însă au fost obligați să primească toate condițiile impuse de d. Mussolini, în urma căreia trupele italiene au fost retrase de pe insula Corfu.

Ceremoniile prescrise de Conferința ambasadurilor ca reparație la atentatul dela Janina s'au desfășurat conform protocolului stabilit minuțios la Atena, Janina și Phalero. În dimineața zilei de 18 Sept. ministrul de război grec a prezentat ambasadurilor italian, francez și englez scuzele guvernului său.

La Janina s'a oficiat un serviciu divin în prezența autorităților grecești pe locul unde au fost depuse sicriile morților. După prezentarea condoleanțelor oficiale s'a format un lung cortegiu în fruntea căruia mergea consulul italian, pentru a însoți carele mortuare până la ieșirea din oraș.

De altă parte o divizie navală italiană compusă din două cuirasate și șase contratorpiloare sub comanda viceamiralului Solari a părăsit portul Tarento pentru a se duce la Phalero unde o escadră greacă i-a dat onorurile, trăgând 21 de lovituri de tun.

Corpurile victimelor au fost imbarcate în ziua de 18 Sept. în portul Prevesa, și aduse la Roma. Au fost depuse pe sicrie o mulțime de coroane între cari și una din partea regelui Gheorghe al Greciei.

Funerariile acestor martiri au fost

un adevărat doliu național. Toată Italia meridională pe unde au trecut cosciugele a îmbrăcat caracterul unei adevărate apoteoze.

Pe întreg parcursul convoiul funebru, însoțit de o gardă de onoare a fost silit să se oprească în toate gărzile, unde mii de țărani împreună cu gărzile fasciste au venit să-i dea onorurile și să-i prezinte omagiile.

La Roma li s'au făcut funerarii grandioase. Întreg guvernul și reprezentantul regelui au însoțit carele mortuare până la gară.

Clopotele tuturor bisericilor din Roma sunau. O lume imensa a dat ultimul salut victimelor misiunii italiene cari au fost înmormântate fiecare în orașul de origine.

Lovitura de stat din Spania

În ziua de 13 Sept. partidul militar din Spania a răsturnat guvernul punând mâna pe putere. În fruntea mișcării stă generalul *Primo de Rivera*, care a luat rolul de dictator. Colaboratorii săi sunt generalii Vallespinosa, Hermosa Kith, Navarro, Rodriguez Pedre, Mayandia, Gomez Jordana, Ruiz del Portal, Y Muslera, și contraamiralul Antonio de Magaz. Alți patru generali din vechiul directorat și anume Munoz Cobos, Cavalcanti, Daban și Frederico Berengner au rămas credincioși succesorilor lor.

Primul consiliu al noului directoriu s'a ținut la Madrid la 19 Sept. sub președinția Regelui. Toți miniștrii au fost suprimați. Generalul *Primo de Rivera* a fost numit mi-

nistru unic cu putere dictatorială. S'a instituit o politică de strictă economie. Juriile au fost suprimate și au fost pronunțate condamnări exemplare.

Doi inși vorbeau...

*Doi inși vorbeau aseară 'n șoaptă
Spunându-și chinul ce îi roade:
Unul de-amor, otravă coaptă,
Celalt de-afaceri fără roade.*

*Și se plângea unul la altul,
Spunând durerea lor nebună;
Ecoul surd lovea asfaltul...
Strigau 'n pustiu... spuneau la lună.*

*Doi inși vorbeau aseară 'n noapte...
Și nu se înțelegeau nici unul.
Și am plecat spunând în șoapte:
De nu sunt ei... sunt eu nebunul.*

Bârlad.

G. Poponette

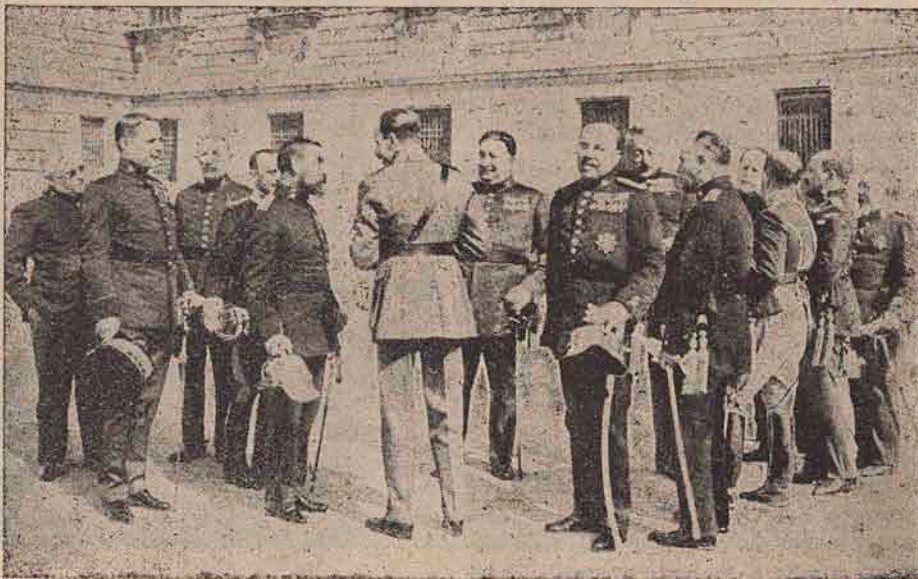
Âpus de soare

*Soarele se scaldă 'n sânge,
Umbre după culmi se lasă;
Geamurile ard în flăcări
La fereastra din terasă.*

*Cântece 'n văzduh răsună
Păsărele 'n stol se strâng,
Raze roși se pierd în luncă
Și în ape și în ciâng.*

*Aurit îți pare totul,
Fericire și lumină!
Numai salcia pletoasă
Stă tăcută și suspină.*

Aurel Pop

Directorul militar ajuns prin lovitură de stat în fruntea Spaniei.

Toamna

*Mi-a venit la geam un flutur, în răcoarea dimineții,
Fălăind din aripioare, obosit ca toți drumeții,
Gândurile mele toate s'adunară 'n jur de flutur,
Să-l întrebe, ce mai cată, azi când florile se scutur?...*

*Rază sprintenă, șireată, mi s'a furișat în casă
Și cum stam cu fruntea 'n palme, răzimat în colț de masă —
A 'ncherat să mă desmierde, sufletul să mi-l supună.
E târziu — i-am zis — e toamnă... nu vezi norii cum s'adună?*

*Vântul tainic — peste noapte — mi-a bătut pe la ferestre
Și-a 'nceput cu glas de jale să-mi îngâne o poveste:
„Cade frunza și suspină“... Știu povestea — n'o mai spune.
Spune-mi — de ce-i tristă luna — după dealuri când apune?...*

Aurella Pop

Marile manevre în Cehoslovacia

În prima jumătate a lunii Septembrie au avut loc în Cehoslovacia mari manevre militare, cele mai mari dela fondarea republicei. Manevrelor s'au desfășurat în regiunea accidentată a Moraviei, care se întinde între Svitar, Banin și Policka.

Armata cehoslovacă a fost admirată de atașajii militari și ofițerii streini veniți să asiste la aceste manevre. Trei divizii de infanterie și două brigăzi de cavalerie întărite de artilerie și geniu și de care de asalt precum de o numărăoasă

flotilă aeriană în total cam vreo 30.000 de oameni au evoluat în decurs de 4 zile în prezența ministrului apărării naționale d. Udrzal, reprezentanții corpurilor legiuitoare, ofițerii statului major și ai misiunilor streine.

Manevrele au fost dirijate de generalul francez Mittelhauser, în calitate de șef de stat major general și ca șeful misiunii militare franceze.

Întreaga organizația și educația armatei cehoslovace se datorește de altcum ofițerilor francezi Gene-

ralul Mittelhauser și colaboratorii săi francezi au reușit să creeze din armata cehoslovacă o trupă de elită, care se poate compara cu cele mai bune din Europa. Mareșalul Foch a constatat acest lucru cu prilejul vizitei sale de acum câteva luni în Cehoslovacia.

Președintele Massaryk a felicitat cu căldură pe distinsul organizator francez.

Armata cehoslovacă așa cum se prezintă astăzi este o garanție sigură a păcii europene. Acordul militar dintre Cehoslovacia și Polonia întărește și el aceasta garanție. În fața unei Rusii roșii, a unei Ungarii turbulente, a unei Germanii nemulțumite de amputarea Sileziei, a unei Bulgarii, care crede să profite de orice mișcare, blocul micii antante compus din Polonia, Cehoslovacia, România și Jugoslavia este o forță serioasă, de care vecinii sunt obligați să țină socoteală.

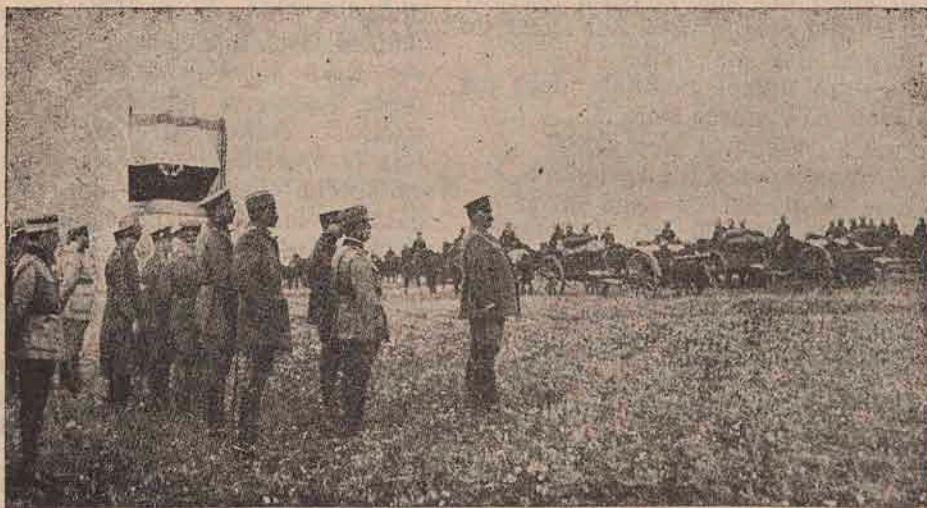
Ce naște din pisică...

Neamul Peteceștilor nu e tocmai mare, abia dacă numără moși și bunici cu copii, gineri, nurori, nepoți și strănepoți vreo câteva duzine de suflete. Dar mai rar un așa nemșug, care să fie mai de temut ca rubedenia asta săracă și ca vai de capul ei.

Se zice, că un străbun al acestei porodițe de oameni s'ar fi îndeletnicit cu petecitul hainelor de unde și-ar fi împrumutat și numele de Petecescu. Cum meseria asta nu cerea prea multă bătaie de cap până când degetele învârteau acul, lipind petece de-asupra răsufletorilor, mîntea Petecescului iscodia fel și fel de nărozenii, pe care gura meșterului le da în vileag. După cum îi sporea lucrul mîntilor, așa îi curgeau palavrele de sub limbă.

Urmașii bătrânului Petecescu, pe lângă numele moștenit, au mai păstrat ca pe-o comoară neprețuită și năravul bătrânului: de-a pune petece la toată lumea, adică de-a vorbi de rău pe toată suflarea de om, care se'ntâmplă să-i iese în drum.

O strănepoată de-a străbunului

Manevrele cehoslovace desfășurate în acest an au fost mult apreciate de lumea militară. Armata cehoslovacă s'a arătat a fi foarte bine pregătită din punct de vedere militar, ceea ce a constatat cu multă satisfacție și ministrul de războiu cehoslovac, care primește aci defilarea trupelor. La spatele lui sunt delegații statelor majore streine.

**Dacă doriți
zaharicale
fine, cereși**

Lloyd 1356 13-26

'MELISSA'

CLUJ

TELEFON

6-48 și 6-65

și-a păstrat pentru sine cea mai mare parte din darul bătrânului. Ba, spun moșnegii satului cari au cunoscut pe Peteceasca, că puiul a întrecut cioara și că, după cât se arată, o să ajungă foarte departe.

Peteceasca, — așa a botezat-o satul, — e o femeie uscățivă, cu umerii obrazilor scoși, cu gura puțin scâlciată spre dreapta. Ochii i-se învârtesc în cap ca la veverița speriată din scrociobul cu alune.

Cine a apucat pe gura acestei șarlițe, poate lua sfânta cuminecătură și nespovedit. Crezi, că uci-gă-l crucea îi soptește la ureche, așa îi curg bârfele din potaie. Îți scarmână omul, că nu-i rămâne firicel de păr nescuturat. Să te prinzi cu ea la harță? Pân'zici tu una. dumneaei te-a spălat în două ape. Îți face pomelnicul, de când umblai pe brânci, că-ți vezi cu ochii și auzi cu urechile tot ce-ai mâncat decând ai fost la față mamei, până la bătrânețele prorocite de Peteceasca:

— „Stăi mă, să te văd murind pe lângă garduri. N'o hi cum vrei tu. Ai să plătești ce-o mâncat tată-tău de pe săraci!” Și Peteceștei i s'a acățat unghița în tot omul din sat. Și nu-i zi, să nu-i auzi draguța de trâmbită răsunând peste garduri: — „Ce credeți, că-mi pasă de cineva? Îs numai o muiere, dar nu mă las să mă calce orice trudit. Îs fată de oameni, nu m'oiu lăsa terfelită de toate potăile.”

Dacă lumea, ca să nu i-se aprindă paiele 'n cap, o încunjură, sare Peteceasca 'n calea ei.

— „Cei părinte, io nu-s din turma Sfinției tale? Celor, cari nu duc un corn de presură la sfânta biserică, le 'ntinzi dreapta pentru sărutare de-o poștă, dar mie nu, te faci că nu mă vezi. Frumos destul. Apăi, ne mai mirăm, că-s atâtea rele în lume, că nu mai dă Dumnezeu rod pământului, că se 'nmulțesc mucării, cari fug de sfânta cruce ca păgânii.”

Și are pentru ce-i întoarce spatele părintele. Nu-i înmormântare, feștanie sau cununie, după care popa să nu-și audă vorbă rea, scornită de Peteceasca. La cununia fetei primarului, se lățise vestea în sat, că slujba a fost numai hodorogită și că pe capul miresei s'a pus pirostia cea mai învechită, deși mai sunt câteva perechi nouă nouțe. Dar a vrut părintele să-și răsbune pe primarul, care nu a stărui să se închidă cimiterul, după voia Sfinției Sale.

La pomana fruntașului Tănase, părintele nu gustase din bucate, decât numai spre-a nu da de bănuț ceva rău. Dar Peteceasca a găsit nodul în papură, că părintele s'a supărat, pentruce l'a pus la masă alături de Ciorbotea, care e de legea unită.

Și Peteceasca asta, care a pus petec pe cinstea fiecărui om, nu și-a găsit încă meșterul, care să-i petească strămbătura-i de de-a-supra bărbiei.

Doar Ilie-al Surdului a încercat odată marea cu degetul. Îi ajunsese omului apa la gură. O 'ntâlnește pe Petecească într'o seară ducând apă din vale. Nici una, nici alta, își înfașcă omul năcăjit unghiile 'n păr și se face a'l încerca de tare. Dar luptă-te cu dracul, ca să nu te știe nime? Unde nu-mi dete Peteceasca un țipet, de s'au speriat și copiii din leagăn.

Sări satul jumătate, întrebându-se: unde arde? Ilie o făcu scăpată, ca să nu aibă mărturii. La judecată însă se 'ncălci în vorbe și recunoscu totul.

— „De ce-ai bătut femeia, măi omule?”

— „N'am bătut-o domnule, că numai am tras-o de păr!”

— „Și ce-ai avut cu părul ei?”

— „M'a tot vorbit de rău, domnule!”

— „Ei și dacă te-a vorbit de rău, tu aveai să-i smulgi părul din cap? Trei zile arest și 200 Lei spese de proces. Ești mulțămîit?”

— „Mulțămîit domnule, dacă mă lăsați, să-i albesc gura!”

„Că-i vrednică, domnule!”

Acasă, spunea Ilie vecinilor: „Mai bine să-ți dai cu capu de părete, decât în scorpia aia. O crezut-o domnii și fără mărturii.”

Și mai rămase Ilie și de răsul satului. Doar bătrânul Pătruț l'a mai înbunat: „Cu dracu te prinzi tu, Ilie? Eu am cunoscut pe moșu-so! Ce naște din pisică, șoareci mânăncă.

PETREA DASCĂLUL

Lumea pierdută

Roman de A. Conan Doyle

— Urmare —

CAPITOLUL XIII.

„O privești, pe care nu voi uita-o nicidecnd.”

Când soarele apunea să facă loc unei nopți melancolice, am zărit departe pe planul de jos figura mică a Indianului care se depărta, și l-am petrecut din ochi — pe aceea cea ultimă nădejde de scăpare — până dispăru în negurele roșii vi-neții ale sării care acopereau zările dinspre Amazon.

Era întunec de abinelea, când m'am întors în tabăra noastră răsturnată și ultima privești înainte de a veni aici a fost lumina roșie a focului lui Zambo, singurul punct luminos din lumea dinafară, după-cum Zembo era singurul punct luminos în lumea de griji a sufletului meu. Totuși eram cu mult mai mulțumit decât în dimineață: aveam nădejdea că lumea va ști ce am făcut, că dacă ni se vor prăpădi pe aici trupurile, numele cel puțin are să ne rămână, trecând în posteritate alături de rezultatele trudei noastre.

Să dormi în această tristă tabără, după cele ce s'au petrecut de curând aici, nu era un lucru prea ademenitor; — și totuși era preferabil, decât să petreci o noapte în djunghel. Nu aveam ce alege: ori una, ori alta. Înțelepciunea mă prevenea, că nu e prudent să dorm peste noapte, ci mai cuminte e să străjuiesc. Natura extenuată mă sfătuia însă, poruncitor, altfel. Mă urcai într'un copac mare, dar nu am găsit un loc de razim cât de cât potrivit; eram sigur, că îndată ce aş ațipi, aş cădea la pământ și mi-aș frânge gâtul. M'am coborât de nou, și am început de nou să cumpenesc ce era să fac. În urmă, am închis poarta ocolului, aprinsei trei focuri de trei părți, și după ce am mâncat zdravăn am adormit mort, un somn adânc, din care m'a trezit un eveniment curios și extrem de îmbucurător. În zori de zi, când începea să se zărească, simții cum mi se apasă o mână pe braț. Am sărit spăimântat, cu nervii crispați, căutând arma de lângă mine. Am țipat de bucurie, când în lumina rece, sură, a dimineții, recunoscu pe Lordul John, îngenunchiat lângă mine.

El era — și totuși nu era el. Când l-am văzut pentru ultima

1 FRANC = 7 LEI

La librăria LEPAGE

pentru editurile casei

MASSON-PARIS

Pentru altele franceze, cel

mai mare favor de schimb 5-6

Cereți catalog!

dată era calm, corect în ținută, în haine curate. Acum îl vedeam palid, cu ochii privind sălbatec, găfăind ca un om care a gonit o lungă cale. Fața nerasă îi era zgăriată, plină de sânge, hainele zdrențuite, capul gol. Il privi îngrozit, dar el nu-mi lasă timp să întreb. Pe când îmi vorbea alegea lucruri din efectele noastre, în grabă, înfrigurat.

— Repede, tinere băete-amice, repede! strigă. Toată clipa e scumpă. Ia armele, ia-ți două. Celelalte două le iau eu. Așa! Și acum cât de multe cartușe! Umple-ți buzunarele. Acum ceva de mâncare. O jumătate de duzină de conserve vor ajunge. E în ordine! Nu întreba nimic și nu te gândi decât la un lucru: la fugă. Vino, într'un răsuflăt, ori s'a sfârșit cu noi!

Adormit încă pe jumătate, fără a-mi putea explica ce vrea să zică aceste toate, m-am pomenit alergând nebunește după Lordul Iohn dealungul pădurilor, subsuori cu câte o armă, în brațe cu fel de fel de efecte ale noastre. Lordul goni prin desișuri cautându-le par'că pe cele mai impenetrabile, până ajunserăm la un pâlț de tufărie încâlcită, de se părea că nu ar putea vietate să pătrundă în el. Intră în brânci, nebăgând seama spinii care îi spintecau hainele, mâinile, capul, și mă târă și pe mine în urma lui. În mijlocul desetului se opri.

— Așa! găfăi. Eu cred, că aici suntem în siguranță. Ei sigur vor lua-o înspre tabăra noastră. Acesta le va fi primul gând. Și se vor mira că nu mă găsesc acolo.

— Dar ce însemnează toate acestea? întrebai, când mi-am redobândit resuflarea. Unde sunt profesorii? Și cine ne urmărește?

— Oamenii — moime, zise. Dumnezeu! ce monștrii! Nu ridică vocea, fiindcă ei au urechi fine, ochi ageri. În schimb, dupăcât i-am putut observa până acum nu au un miros prea ager, așa, că nu cred să ne poată adulmea. Dar Dta pe unde colindai, tinere băete-amice? Ai stat frumos la siguranță?

În câteva propoziții i-am povestit cele petrecute de mine în memorabila noapte.

— Frumoase lucruri, zise, dupăce i-am povestit chestia cu dinosaurul și puțul salvator. Nu s'ar prea potrivea acest încântător locșor pentru o cură de odihnă... ce zici? Cât de pățit să fii, nu mi-aș fi putut imagina barem că se pot întâmpla lucruri ca cele peste care am trecut

noi. Odată am căzut în mâinile unor canibali papuani — dar aceia sunt gentlemani pe lângă horda de aici.

— Cum s'a întâmplat?

— Era dis de dimineață. Savanții noștrii prieteni abea se treziră, nici nu apucasera încă să discute. Deodată a început să ploae moime. Cădeau pe noi ca merele coapte când scuturi pomul. Eu cred, că noaptea s'au adunat pe nesimțite, până au umplut arborele mare de deasupra noastră. Uneia am avut timp să-i fac tunel prin burtă, dar înainte de a ne da bine seama de situație ne-au năvălit, ne-au țintit la pământ, cu fețele în sus, zece, douzeci pe câte unul din noi. Le zic moime, dar aproape fiecare avea în mâini o bătă, pietre și găngăveau vorbe între olaltă, și pe urmă, ne-au legat fedeleș cu liane, un lucru care dovedește, că stau în fruntea tuturor animalelor pe ca le-am văzut în cursul hoinăririlor mele. *Oameni-moime*, iată numele lor adevărat, ochiul necunoscut al lanțului darvinian — și eu aș fi dorit să rămână pe veci necunoscut. Au ridicat de jos pe soțul lor rănit, care sângera ca un porc, și apoi s'au așezat la sfat în jurul nostru, aruncându-ne priviri ucigăse. Erau creaturi puternice, de mărimea unui om, dar mult mai vânjoase. Aveau niște ochi suri, curioși, sticloși, subț sprâncene stufoase roșii. Ne priveau și îngâneau întruna vorbe rupte, neînțelese. Challenger nu e pui de găină de azi și totuși mi-se pare că și-a cam pierdut capul. Se căznea să se ridice în picioare și răcnea la horda din jur să-i dea drumul, înjurând cum îi venea la gură, parcă l'ar fi înțeles cineva. De avea în jurul lui o ceată din zăriștii lui dragi, nu cred, că ar fi putut înjura mai dela inimă.

— Și apoi ce-au făcut? Eram nerăbdător să aud sfârșitul întâmplării, pe care mi-o șoptea în ureche tovarășul meu, în vreme-ce ochii lui ageri spionau în toate părțile, și în mână ținea arma gata de foc.

— Eu am crezut, că ne-a sosit ceasul din urmă; dar ni-a fost dat să ne urmăm încă grozava aventură, Dușmanii noștrii gesticulau, țipau, se certau parcă. Apoi unul dintre ei se ridică și se apropie de Challenger. Vei râde tinere-băete-amice, când îți voi spune, că așa stând lângă olaltă ai fi jurat că sunt din acelaș neam. Nu aș fi crezut nicicând, dacă nu i-aș fi văzut cu ochii mei. Acest bătrân

om — moimă — șeful lor de fapt era un fel de Challenger roșu, având toate grațiile principale ale prietenului nostru, doar cu o nuanță mai exprimate. Acelaș trup scund, aceeași umeri enormi, pieptul bombat, lipsa completă a gâtului, un fuior de barbă încâlcită, sprâncenele zburlete stufoase, în ochi acelaș „ce vrei mă prostule?“ etern... în fine întreagă seria. Când șeful stătu alătura de Challenger și îi puse mâna pe umăr, tabloul a fost complet. Summerlee a avut accese isterice, râdea cu hohot, până la lacrimi. Oamenii — moime răsără și ei — sau mi-se părea numai că e răs rânjitura lor scârboasă, — apoi se puseră pe muncă, să ne ducă prin pădure înainte. Nu s'au atins de arme și celelalte efecte — eu cred, că se temeau să le atingă — în schimb au dus cu ei toate alimentele neînchise în tinichea. Eu și Summerlee am avut să îndurăm în cursul drumului un tratament nepolitic — o dovedesc zgârieturile pielei și zdrențele de pe mine —, mai ales, că ne-au târît prin desiș în linie dreaptă neocolind spini, tufe, nimic. Ei o puteau face, cu pielea lor ca talpa. În schimb Challenger ajunse boer mare: Patru oameni-moimă îl duceau pe umere, ca pe un imperator roman... Dar ce se aude?

Din depărtare suna un sunet curios, pârâitor, parcă erau nenumărate castagnete.

— Ei sunt! zise tovarășul meu, lunecând două cartușe și în expresul celalalt. Incarcă armele, tinere-băete-amice, că vii nu trebuie să ne mai poată avea. Da, când sunt mâniași își bat dinții și fac sunetul acesta. Pe Dumnezeu! dacă ne găsesc le vom da motiv să se agite, să fie furioși... Repetăm în o altă scenerie „Moartea celor doi Grey“ din baladă. Cu mâinile încleștate pe arme, încunjurați de un parapet de morți și moribunzi... li mai auzi?

— Foarte departe.

— Cearta această a trecut; dar eu cred, că mișună pădurea de pălcuri, care mă caută. Ei, da, îți povesteam întâmplarea... În curând am ajuns în orașul lor, vre-o mie de corturi de frunze și crengi, cuiburi zidite în coroanele unor arbori mari în apropierea abizului dela marginea platoului, la vre-o trei-patru mile de aici. Bestiile aceste spurcate m-au pipăit pe tot locul, și mi-se pare, că nu am să mă pot curăți de urmele lor cât voi trăi. Ne-au legat pe fiecare cu spatele

la câte un arbore, așezându-ne deasupra capetelor de straje câte o brută înarmată cu măciucă. Când vorbesc de noi, mă gândesc la Summerlee și la mine. Bătrânul Challenger era în vremea aceasta în vârful unui copac, mânca poame și ducea lume dalbă. Ai fi răs cu hohot și Dta, de l-ai fi văzut întronat în cuibul din vârful arborelui, alături de fratele său mașter, cântând în basul lui adânc din fundul plămânilor „Clopoțele sună”, și pândind efectul pe care îl face muzica asupra tovarășului său; am răs și eu deși nu prea aveam poftă de răs, vei înțelege. Pe cum se vedea dușmanii noștri îi lăsau oarecare libertate și confort profesorului Challenger, ca să fie cu atât mai neîndurați cu noi ceștialți doi. Ne era o mare mângăere gândul, că te știam în libertate, și că aveai asupra Dtaie întreaga noastră arhivă.

— Și acum, tinere amice, am să-ți povestesc un lucru, care te va mira. Mi-ai povestit, că ai văzut urme de oameni, focuri, curse și așa mai departe. Ei bine, noi i-am văzut pe indigeni chiar. Erau niște nenorociți de oameni piperniciși, triști de moarte; și aveau motiv să fie triști. Mi se pare că oamenii țin în stăpânire partea de dincolo a platoului, acolo unde ai văzut cavernele și focurile, pe când în partea de aici sunt stăpâni oamenii — moime, și că între aceste două neamuri e război sângerous acum. Așa mi-se pare că ar fi situația, din câte am văzut până acum. Ieri oamenii-moime au prins o duzină de indigeni și i-au adus prizonieri în tabără. De când sunt nu am auzit asemenea sălbatece țipete de veselie și invingere. Prizonierii erau niște oameni mici, arămâi, mușcați și zgăriați de toate părțile, încât abea se puteau țări. Unul-doi au fost omorâți îndată; o lovitură a puternicilor oameni-moime, și nenorocitele creaturi erau gata, fără să scoată un țipet. Nouă însă ne-a venit deadreptul rău. Summerlee aproape leșină, și chiar pentru Challenger era o priveliște cam insuportabilă. Mi se pare, că s'au departat; ce zici?

Am ascultat mult timp încordați, dar nimic nu întrerupea liniștea, decât doar cântecul paserilor. Lordul John își urmă povestirea.

— Mi se pare, tinere-băete-amice, că și tu ai scăpat ca prin urechile acului. Ai avut noroc, că erau preocupăți de prinderea acestor indieni, astfel fără indoială s'ar fi întors la

tabăra noastră și te-ar fi încorporat și pe dta. Doar — dupăcum ai observat foarte bine — oamenii-moime ne-au ținut în ochi, ne-au spionat din prima zi din desişul copacului, așa că ei au știut, că unul din noi a mai rămas neprins. Ei însă nu se gândeau decât la prinderea indienilor — altfel azi dimineață nu te trezeam eu ci o duzină de gingașe moime. Ei bine, ceea ce a urmat, a fost un lucru îngrozitor. Doamne! oare nu e un vis urât întreagă istoria? Îți aduci sigur aminte de stufăria de bambus, ascuțit ca lancele, dela baza stâncilor, unde am găsit scheletul nenorocitului american. Da; e drept la poalele satului de moime, și servește de teren de sport: acolo fac să sară în țape pe prizonierii lor. Sunt sigur, că în stuful acela se găsesc o mulțime de schelete. În vârful e o poiană mică, un teren de paradă, și acest sport a saltului în abiz îl fac cu o oarecare ceremonie. Nenorociții prizonieri au să sară unul câte unul, și plăcerea spectatorilor este să vadă ce soarte a avut cel care a sărit: s'a sfărâmat în bucăți de stâncile dela bază s'au s'a înfirat în lancele de bambus.

Ne-au dus și pe noi să privim, în vreme ce întreg tribul era înșiruit

pe marginea abizului. Au sărit patru indieni, și lancele de bambus au trecut prin ei ca cuțitul prin unt. Am înțeles acum, de ce-i creșteau bietului Yankee trestile printre coaste. Era oribil să privești — și totuși aveai o senzație de agitație sportivă, stupidă. Ne fascina și pe noi priveliștea omului care se prăbușește în moarte, chiar și gândindu-ne că în curând ne va veni nouă rândul să facem acest adevărat salt-mortal.

— Dar nu ne-a venit rândul atunci. Au reținut pentru azi șase indieni — așa mi-se pare din semnele lor, — și sunt sigur, că noi aveam să fim punctul de forță al programului. Challenger avea o situație aparte; dar Summerlee și cu mine eram fără indoială în joc. Puteam înțelege cele ce se vorbeau, constându-le limba din mai multe semne decât vorbe. Trebuia să încerc o scăpare. Toată sarcina era a mea: Summerlee era cu totul neputincios, și nici Challenger nu-mi putea fi de mare folos. Și de altfel de câteori aveau privilegii profesorii să schimbe două vorbe, nu făceau decât să se certe; nu puteau cădea de acord asupra clasificării deavolilor roșii, care ne-au prins. Unul zicea că sunt driopithecus,

**„Nu-l
intreci
cu nimic
dar il găsești
pretutindeni“
Geza Herczeg
fabrică che-
mica, Cluj.**

7-21

Lyold 1732

celalalt că sunt pithecanthropus... Înviind în gând planuri de scăpare, am fixat două puncte. Întâi, că brutele aceste, pe teren deschis nu pot alerga atât de jude ca un om. Ai văzut că au picioare scurte sub enormele lor trupuri. Chiar și Challenger i-ar putea da oricărui dintre ei un avantaj de câțiva yarzi într'o sută, iar dta sau eu suntem pe lângă ei șampioni mondiali. Al doilea punct stabilit era, că nu știu ce e pușca. Nu cred că au ghicit cum a fost rănit tovarășul lor pe care l-am puscat prin burtă. De-am ajunge de nou la armele noastre am fi stăpâni ai situației.

Și așa, azi dimineață mi-am deslegat frumusețea funiile, i-am dat paznicului meu un zdravăn picior în burtă, și am luat-o la picior spre tabăra noastră. Acolo te-am găsit pe dta și armele, și acum iată-ne aici.

— Dar ce se alege cu profesorii noștri? strigai consternat.

— Trebuie să ne întoarcem de grabă să-i scăpăm. Nu-i puteam aduce cu mine. Challenger era cuciat în arborele lui, iar Summerlee nu ar fi fost în stare să se țină de mine. Singura nădejde era să-mi găsească armele și să mă întorc după ei. Fugind împreună ar fi pus de greabă mâna pe amândoi profesorii, și s'ar fi răzbunat fără amânare asupra lor. Pe Challenger poate că nu l'ar fi putut prinde, dar s'ar fi terminat cu bietul Summerlee. Așa, că mi s'a părut mai cuminte să fug singur. Dar acum e o chestiune de onoare pentru noi să ne întoarcem, să-i scăpăm, sau să ne împărțăm și noi de soarta lor. Și așa tinere — băete — amice să-ți înalți sufletul: până de seară vom fi apucat o cale din cele două.

Cred, că înzadar am încercat să redau felul de povestire curios al Lordului John, propozițiile lui scurte, aspre, tonul lui pe jumătate glumeț.

Era un născut conducător și aventurier. Când se prezenta nădejdea unei primejdii, părea că-i curge în vine argint viu, vorba îi devenea nervoasă, ochii reci se umpleau de

scânteii și mustața de Don Quichote începea să tremure într'o veselă agitație. Dragostea lui pentru orice primejdie, deplina lui apreciere a părții dramatice din fiecare aventură, credința lui, că oricare pericol e un fel de sport: o emulare feroasă între tine și între soartă având ca țintă moartea: îl făcea un neprețuit tovarăș în situații ca aceia în care ne găsim și acum. De nu mi-ar fi chinuit sufletul grija tovarășilor noștri prizonieri, mi-ar fi făcut o adevărată plăcere să intru în o asemenea aventură alături de un asemenea om. Ne-am ridicat încetinel din ascunzișul nostru spinos, când deodată i-am simțit mâna strângându-mi puternic brațul.

— Pe Jupiter! șopti, uite că vin, colo!

Din locul unde ne găsim vedeam înaintea noastră o largă deschizătură în pădure, boltită de frunzi, înpremiată cu două rânduri de copaci. Peste acest drum înainta o ceată de oameni-moime. Veneau înșiruiți unul la spatele celuilalt, cu picioarele lor scurte, strâmbe, cu spinările încovoiate, atingând din vreme în vreme pământul cu mâinile lor lungi și privind neconținut în dreapta și în stânga, în căutarea noastră. Cum se țineau plecați, nu le-am putut judeca precis înălțimea, dar putea fi cam de cinci picioare, mâinile lungi, piepturile enorme. Unii aveau în mână pari, și așa din depărtare păreau o ceată cu oameni schilozi, foarte păroși. Adecă o clipă i-am văzut; apoi au dispărut în tufiș.

— Încă nu a venit vremea — zise Lordul John, coborându-și dela umăr arma. Lucru cel mai cuminte e să rămânem ascunși, până vor renunța să ne mai urmărească. Apoi să încercăm să mergem în cetatea lor, și să-i izbim acolo, unde-i doare mai mult. Mai rămânem aici o oră, apoi plecăm.

Ne-am trecut acest ceas deschizând o cutie de conserve și dejunând. Lordul John nu mâncase de ieri dimineața decât numai câteva fructe, și acum înghițea ca un om gata să moară de foame. Apoi cu buzunarele pline de cartușe, cu câte o armă în fiecare mână, am plecat la expediția noastră de salvare. Înainte de a pleca însă am însemnat ascunzișul nostru și ne-am notat situația lui față de fortul Challenger, așa, ca în caz de nevoie să-l putem găsi cu ușurință. Ne-am furișat tăcuți prin tufe, până am ajuns la stânca din marginea platoului, aproape de tabăra noastră veche. Ne-

am oprit aici și Lordul John m-a pus în cunoștința planului său de războiu.

— Câtă vreme ne găsim sub arborii groși, porcii aștia ne au în mână, zise. Ei ne văd fără să-i putem vedea și noi. La loc larg însă se schimbă situația cu totul. Aici noi ne mișcăm mai ușor, mai repede decât ei. În urmăre, pe cât posibil, trebuie să ne ținem la lumină. Pe marginea platoului sunt mai puțini arborii mari decât câtră centru. În urmăre aceasta e linia de înaintare. Mergi cu băgare de seamă țineți ochii deschiși și arma gata. Și înainte de toate un lucru: câtă vreme mai ai un cartuș în armă nu lăsa să te prindă — și-o spun, cu limbă de moarte, se prea poate.

Plecându-mă peste coasta stâncei l-am văzut pe bunul nostru Zambo șezând pe o stâncă, cu luleaua între dinți. Aș fi dat orice să-i fi putut striga, să-i spun situația în care ne găseam, dar ar fi fost o nebunie, ne-ar fi auzit dușmanii noștri. Părea că pădurea e plină de oameni-moime; de repezite ori le-am auzit clăntănitul de castagnete în adâncurile crângului, cum treceau înainte. Atunci ne ascundeam în tufișul cel mai apropiat, și stăteam tăcuți, ca morți, până se pierdea zgomotul. Opriți așa în repezite rânduri, înaintam încet și trecură două ceasuri, cel puțin, decând am plecat, până am văzut din grija și mai mare cu care înainta Lordul John, că trebuia să fim aproape de ținta noastră. Imi făcu semn să stau pe loc, târându-se în brânci. În mai puțin de o minută se întoarse, cu fața crispată de agitată.

— Vino zice. Vino fuga. Să dea Dumnezeu să nu fi sosit prea târziu! Mai am încă nădejde.

De agitat ce eram îmi tremura tot trupul, când am înaintat în brânci, și ajuns lângă Lordul John, aveam în fața mea poiana cu satul oamenilor-moime.

A fost o privescătoare, pe cari nu voi uita-o până în ceasul morții — atât de sălbatică, de imposibilă, încât nu știu cum să o descriu să vă puteți face o cât de palidă imagine,

ATELIER MODERN
DE FOTOGRAFII

G-A-R-D-I & Co.

CLUJ, STRADA
ȘAGUNA No. 13

A APĂRUT

FUM de JERTFĂ

poezii de TEODOR MURĂȘAN
PREȚUL 20 LEI, ȘI PORTO

De vânzare la principalele librării
și la autor în Turda.

sau să mai cred în ea chiar eu, colo peste câțiva ani, de-mi va fi dat să mai stau după mesele în Savage Club, pierdut în amintirile zilelor trăite. Mi se va părea mie chiar un vis urât, o imagine de delir, prescriu scena acum, când o am încă proaspătă înaintea ochilor, și va fi cel puțin un om în lume, acel care zăcea în clipele acele lângă mine, în iarba înaltă — care va putea dovedi de am spus adevărul sau am mințit.

În fața noastră se întindea un luminiș, larg, întins — în diametru de vre-o sută de yarzi — acoperit cu tufă verde, și iarbă fină, până la marginea platoului. În jurul poenei se înșiruiu în semicerc arbori, plini cu colibe de frunze, zidite între crengi una deasupra celeialalte. Mai bine s'ar potrivi să asameni acest loc, cu pâlcurile de arbori înalți în care își fac sute și mii de cioare cuiburile. Ușile acestor colibe și crengile arborilor erau pline de norodul de oameni-moime, după mărimea lor femeiele și copiii tribului.

Ei formau tabloul, și priveau încordați scena care ne fascinasă, ne îngrozise și pe noi.

Pe terenul deschis din apropierea prăpastiei se adunaseră câteva sute din aceste creaturi cu părul roșu țepos, unele mari, enorme, toate oribile când treceai cu ochii peste ele. Domnea între oamenii-moime oarecare disciplină, după ce nici unul nu ieșia cu un pas-barem mai înainte de linia în care erau înșiruiți. În fața lor stătea un mic grup de Indiani — niște oameni mici, amărâți, a căror piele lucea în soarele viu ca niște bronzuri poleite. Lângă ei se găsea un om alb, înalt, uscat, cu capul în piept, cu mâinile încrucișate, cu o atitudine de extremă groază și desperare. Nu puteam să nu recunoaștem figura colțuroasă a Profesorului Challenger.

Înainte și de jur împrejurul acestei cete desnădăjduite de prizonieri, străjuiau mai mulți oameni-moime, făcând imposibilă orice încercare de fugă. Despărțiți de ceialalți, precis la marginea abizului, stăteau două figuri atât de stranii, și între alte împrejurări atât de ridicole, încât mi-au atras îndată luarea aminte. Una era camaradul nostru, Profesorul Challenger. De pe umeri încă îi mai atârnavă resturile hainei, cămașa însă îi era sfâșiată de pe el, așa, că barba enormă se pierdea în pădurea neagră de păr, care îi acoperea pieptul. Pălăria și-o pierduse iar părul — care i-a crescut lung

în cursul pribegiei noastre, era o clae încălțată, cu șuvițe lungi în bătaia vântului. O singură zi pare că a fost suficientă să-l facă din produsul cel mai înalt al civilizației moderne un sălbatec din America de Sud, de cea mai desperată speță. Lângă el stătea stăpânul lui, regele oamenilor-moimă. Dupăcum observase și Lordul John, regele era un perfect „alter ego“ al profesorului, decât că avea părul roșcat în loc de negru. Aceiaș figură scundă, groasă, aceeași umeri puternici, aceeaș ținută a mânilor, aceeaș barbă stufoasă, pierzându-se în pieptul păros. O deosebire nu puteai găsi decât în faptul, că deasupra sprâncenelor, unde omul-moimă avea o frunte îngustă înclinată înapoi, vedeai fruntea largă, frumoasă, arsă de soare, a europeanului. În toate celelalte lucruri, regele era o absurdă parodiare a profesorului nostru.

Toate aceste imagini, care mă țin atât de mult timp, când le descriu, mi s'au imprimat în câteva clipe. Așa câteva clipe, urmând apoi alte lucruri de gândit și de făcut, desfășurându-se cu pași repezi înaintea noastră o adevărată dramă. Doi dintre oamenii-moime au înșfăcat pe un indian din grupul prizonierilor, și l-au târât până în marginea prăpastiei. Regele își ridică mâna în un gest de comandă. Cei doi prinseră victima de mâni și de picioare și îl legănară de câteva ori înainte, înapoi, cu o mare violență. Apoi cu un avânt îngrozitor

aruncă pe nenorocitul indian în abiz. Cu atâta putere l-au avântat, încât prizonierul descrie întâl sus în aer o curbă înaltă, înainte de a se prăbuși. Când dispăru în adâncime, întreaga asistență — în afară de sentinele — năvăli la marginea prăpastiei. Urmă o lungă pauză de absolută tăcere, sfârșită de un nebun urlat de bucurie. Jucău veseli în salturi largi, agitându-și brațele lungi păroase și urlând plini de veselie. Apoi se despărțară de coasta stâncilor, se așezară de nou în o linie regulată, și așteptară proxima victimă.

Venise rândul la Summerlee. Doi dintre paznicii lui îl prinseră de brațe și îl traseră brutal în fața spectatorilor. Întreaga lui figură deșirată, mâinile, picioarele lungi îi tremurau convulziv, ca un pui prins în ghiarele uliului. Challenger se întoarse către rege și îl ruga cu mâinile împreunate. Îl ruga, îl implora să-l lase camaradului său viața. Regele îl feri cu o lovitură brutală și clătină negativ din cap. A fost cea din urmă mișcare conștientă, pe care a făcut-o în lume. Arma Lordului John răbufni, și în clipa următoare regele zăcea la pământ: o masă roșie, sângeroasă, care se zbătea murind.

Trage în mijlocul lor! Trage, întruna, de grabă, trage! îmi strigă tovarășul meu.

În sufletul oricărui om, cât de toate zilele ar fi el, se găsesc curioase adâncuri de sălbătăcie, dor de sânge. Eu sunt dela firea mea un om blând la suflet, și, de multe ori, privind un iepure rănit, m'am pomenit cu ochii în lacrimi. Dar în clipa aceasta mă cuprinsese o nebună poftă de sânge. M'am trezit stând în picioare golind magazin după magazin, deschizând mecanic arma, umplându-o, țintind, trăgând, omorând, în vreme-ce chiuaiam de plăcere la fiecare glonte care lovea în plin. Doi înși, cu cele patru arme ale noastre, am făcut un îngrozitor măcel. Sentinelele care țineau pe Summerlee erau la pământ, și profesorul stătea înmărmurit, ca un om beat, fără să fie în stare să înțeleagă că era liber. Toată ceata aceasta de oameni-moime a luat-o la goană, îngrozită, neștiind de unde vine valul îngrozitor de prăpăd. Alergau, gesticulau, țipau, se împiedeau de cei căzuți, învârtindu-se în loc, fără cap. Apoi de-odată, ca la o comandă, năvăliră cu toții în goană nebună spre arborii din jur, căutând adăpost și părăsind terenul plin de cadavre și tovarăși de-ai

lor răniți. O clipă au rămas singuri prizonierii în mijlocul poenei.

Mintea ageră alui Challenger a cuprins într-o clipă situația. Alergă la înmărmuritul Summerlee, îl apucă de mână și alergară amândoi înspre noi. Doi dintre santinele au încercat să-l urmărească, dar la doi pași au fost oprite de gloanțele Lordului John. Alergarăm înspre centrul luminișului să întâlnim mai degrabă o clipă pe prietenii noștri nenorociți, și să le dăm în mâni câte o armă încărcată. Dar Summerlee era la capătul puterilor lui. Ahea se mai putea ține pe picioare. Pe încetul oamenii moime își reveniră din nebunia primului moment de panică. Se apropiau prin tufiș, evident cu gândul să ne tae retragerea. L-am luat pe Summerlee de subsuori, Challenger de o parte, eu de alta, și ne-am început retragerea, în vreme-ce Lordul John, cu arma la ochi, ne coperea, trăgând de câte ori apărea vre-un cap sălbatec din desiș. Vre-o milă și ceva ne-au urmărit brutele. Apoi renunțară să ne mai gonească, pe semne gășind puterea noastră și constatând, că nu e lucru cuminte să se espue armelor noastre ucigătoare. Când în fine am ajuns la tabăra noastră pustie și am privit în urma noastră, ne-am văzut singuri.

Ni se părea, că suntem singuri; dar greșeam. Ahea am închis poarta de spini a țarcului nostru, ne-am strâns frățește mâinile și ne-am întins morți de oboșiți lângă izvorul nostru, când am auzit afară pași, și o voce plângătoare la ușa noastră. Lordul Roxton alergă într'acolo, cu arma în mână și deschise poarta. Acolo stăteau în genunchi, cu fața la pământ, cei patru supraviețuitori ai prizonierilor indieni, tremurând de frica noastră și totuși cerându-ne apărare. Cu un gest expresiv, unul dintre ei arătă pădurile de jur împrejur, indicând, că sunt pline de dușmani și de primejdii. Apoi târându-se la picioarele Lordului John îl îmbrățișă și își lipi fața de ele.

— Pe Dumnezeu! strigă Lordul John smulgându-și perplex mustața. Ce păcatele noastre să știm face cu nenorocii aceștia? Hai scoală-te gândace, și iați fruntea de pe cismele mele!

Summerlee se ridică în picioare și își umplu luleaua scurtă rămasă rece de atâta vreme.

— Iată-i mântuiți și pe aceștia! zise. Ne-ați scos pe toți deadreptul din ghiarele morții. Pe cinstea mea, bine v-ați făcut lucrul!

— Admirabil! strigă Challenger. Admirabil! Pentru ceea ce ați făcut azi nu vă datorim numai noi ca indivizi nesfârșită recunoștință, ci v-o datorește întreaga lume științifică europeană. Nu stau la îndoială să constat, că dispariția profesorului Summerlee și a mea ar fi lăsat un mare gol în istoria modernă a zoologiei. Tinărul nostru prieten de colo, și Dta ați săvârșit un lucru bun.

Se plecă în fața noastră cu vechiul lui zimbet părințesc, dar „știința europeană” ar fi tot cam contrariată dacă ar fi putut vedea în chipul acesta pe acești doi copii ai ei răsfățați, nădejdea ei din viitor, în capul gol cu pieptul desvelit, cu hainele în zdrențe. Challenger stătea între genunchi cu o cutie de conserve deschisă, ținând în mâni o zdravănă bucată de carne de berbece din care mușca sănătos. Indianul aruncă ochii înspre el, și cu un ușor țipet de groază se aruncă de nou la pământ îmbrățișând genunchii Lordului John.

— Nu-ți fie teamă, băete, — îl încurajă Lordul John, bătându-l pe umăr. — Li-e frică de Dta, Dle Challenger, și nu e nici o mirare, pe Dumnezeu!... Haide, băete, haide, nu-ți fie frică, și el e un om, ca și noi ceilalți!

— Iți permiți prea mult, Domnule! strigă indignat profesorul.

— Dar a fost o adevărată salvare pentru Dv. Dle profesor Challenger, că sunteți puțin altfel decât ceilalți... De nu ați fi sămănat atât de mult cu regele...

— Pe cinstea mea, domnule Lord John Roxton, vă permiteți lucruri...

— Nu spun decât purul adevăr.

— Vă rog, domnule, să schimbați subiectul acesta. Observațiile dv. sunt fără însemnătate și fără rost. Chestiunea cea mai urgentă este, ce să ne știm face cu indienii aceștia? Cel mai cuminte lucru ar fi să-i conducem până acasă la ei, dacă am ști în care parte stau.

— Nu e greu să o ghicim, zisei eu. Ei trăesc în peșterile din stâncile de dincolo de lac.

— Prietenul nostru de aici le știe sălaşurile. Ce distanță să fie până acolo?

— Vre-o douăzeci de mile bune, zisei.

Summerlee morăi neîndestulit.

— Eu unul nu aș fi în stare să merg până acolo... dar parcă aud de nou brutele aceste în urma noastră.

Pe când vorbea am auzit și noi departe în pădure țipetele oamenilor — moime, care se apropiau.

Peste indieni a trecut un cutremur de groază.

— Trebuie să plecăm, degrabă, zise Lordul John. Dta, tinere-băete-amice sprijinește pe Summerlee. Indianii vor aduce bagaje. Grăbiți, să plecăm până nu ajung să ne vadă.

În mai puțin de o jumătate de ceas am ajuns la desișul de spini în care ne-am mai adăpostit odată. Toată ziua am auzit strigătele oamenilor-moime în partea dinspre vechia noastră tabără, dar nici unul din ei nu ne-a găsit urma, nu s'a apropiat de refugiul nostru, așa că toți, albi și roșii ne-am adâncit într'un somn întăritor. Moțaiam în amurgul sării, când am simțit că cineva mă trage de mâneacă, și găsi pe Challenger, în genunchi lângă mine.

— Dta, dle Malone, conduci un ziar, în care treci toate evenimentele, și poate vei avea intențiunea să îl și publici, zise solemn profesorul.

— Eu sunt aici în calitate de raportor de gazetă, răspunsei.

— Foarte bine. Poate ai auzit azi din gura Lordului John Roxton unele observări copilărești, insolente, care ar concluda la oarecare asemănare... între mine... și...

— Da, le-am auzit.

— Nu e nevoie să spun, cred, că ar fi extrem de ofenzător pentru mine, dacă s'ar publica asemenea ineptii și minciuni la adresa mea.

— Nu voi reda decât purul adevăr.

— Observările lordului John de multe ori sunt extrem de fanteziste, și e în stare să găsească cele mai absurde cauze, faptului esperiat de multe ori, că în fața unei figuri demne, pline de caracter se simt dezarmate, fascinate și rasele de oameni cele mai primitive. Înțelegi ce vreau să spun?

— Perfect!

— Las la discreția D tale chestiunea.

Apoi după o lungă pauză adause:

— Regele oamenilor-moime de altfel era o figură cu adevărat remarcabilă — o personalitate prezentabilă, plină de inteligență. Nu ți-a bătut la ochi aceasta?

— Da, o creatură cu adevărat remarcabilă, zisei...

Și profesorul, cu inima mai împăcată, se culcă să-și urmeze somnul tulburat de grija mare de care s'a scâpat acum.

— Va urma. —

Premierele Teatrului Național.

Teatrul Național din Cluj și-a deschis stagiunea cu aceleași piese pe care le-am văzut de atâtea ori și cu aceiași actori, pe cari îi cunoaștem cu toții atât de bine. Nimic deosebit nu marchează o nouă stagiune și de aceea impresia pe care Teatrul Național din Cluj ni-o lasă, este că el îmbătrânește din zi în zi. Este regretabil, de sigur, că această scenă nu poate să aibă un aer mai tineresc, — dar pentru a aduce acest aer poate că ar trebui multe. Întâi și 'ntâi un număr mai mare de artiști, ca direcția teatrului să nu aleagă piesele după caracterul actorilor, ci actorii după caracterul pieselor. Aceasta este principalul motiv pentru care în atâția ani Teatrul național din Cluj n'a putut să creeze decât câteva personaje de scenă. Fiind limitată puterea mimică a unui artist, este foarte firesc, ca el să nu poată da mereu creații noi și pus la contribuție neinteruptă, să se imite, făcând impresia, că joacă aceeași piesă, doar cu altă variație. Balansând vecinic între piesele „clasice” adesea plictisitoare și între unele comedii ușoare, Teatrul Național din Cluj n'are nici măcar meritul de-a fi deschis poarta unor piese nouă românești și când a făcut o astfel de încercare în cavalierul Vloia, a dat deplin faliment, chiar dela prima ridicare a cortinei.

O regenerare a Teatrului Național din Cluj se impune. Cum și în ce măsură nu-i de datoria noastră s'o spunem. Direcția, comitetul de lectură și ceilalți factori trebuie să găsească soluțiile necesare, dacă le caută.

Dintre cele trei premiere jucate în anul acesta, ca să nu mai vorbim și de reluări, cea mai succesă reprezentare a fost cea a pieselor *Scampolo* și *Morcovel*. „Nevestele vesele din Windsor” și „Martira”, una cu comicul, cealalta cu tragicul ei par banalități în epoca noastră cu preocupării de altă natură, decât cele înfățișate aci. Dacă publicul și-a îngăduit totuși să aplaude cu destulă căldură piesele, a făcut-o numai pentru actorii, cari și-au dat toată măsura talentului lor pentru a ne da totuși ceva.

Scampolo și *Morcovel* a fost însă o surpriză. Din jocul de scenă ca și din ființa ambelor piesele s'a degajat un suflu de viață modernă, așa cum o trăim și o vedem și noi la tot pasul.

Dna Jeana Popovici-Voina ne-a dat o *Scampolo* admirabilă, fermecătoare, iar noua angajată a teatrului Național din Cluj, Dna Hodoș, a jucat rolul lui Mor-

covel cu adâncă pricepere psihologică și cu un simț artistic, care pare a-i indica un frumos succes artistic.

Constanța Hodoș: *Lilica iubește*.

D-na Constanța Hodoș face parte din garda scriitorilor tradiționaliști, cari armonizează perfect în scrisul lor fondul cu forma. Ea nu cobără în opera sa niciodată atmosfera viciată a vieții, ci aduce aerul acela senin, curat și sănătos, cu o imperceptibilă nuanță de moralizare, de care are nevoie fiecare suflet, când prinde o carte în mână.

Lilica iubește, apărută în editura *Dacia Traiană* din Sibiu, este ultimul volum al autoarei *Martirilor* și este un volum despre care e bine să se vorbească cât mai des și cât mai mult. Subiectele din el sunt de-o simplitate rară, dar în aceeași vreme și de-o duioșie rară. Viața persoanelor este prinsă cu o dibăcie artistică neîntrecută și colorată cu o selecțiune cum rar întâlnim în scrisul contemporanilor noștri. Acțiunea singuraticilor bucăți este vioaie, nu lanzește nici pe-o clipă, iar stilul limpede și curat, cu un farmec personal, pe care nu-l întâlnim adese. Cefitorilor noștri le recomandăm cu toată dragostea volumul „*Lilica iubește*”, căci vrednic este să stea pe masa fiecăruia.

Al. Stamatiad: *Pe drumul Damascului*.

Noul volum de versuri al d-lui Alexandru Stamatiad cuprinde o seamă de poeme religioase, străbătute de adâncă evlavie și nădejde. Este, desigur, o mare deosebire între acest volum și cel din 1910 și drumul pe care a mers poetul ne indică o continuă urcare, o continuă cîselare și de ce n'am spune-o, o continuă și tot mai perfectă adaptare și pătrundere a vieții. Această bogată varietate de motive și de forme, pe care o întâlnim în scrisul poetului Alexandru Stamatiad, este cea mai palpabilă dovadă a unui talent, care are mereu alte și alte isbucniri.

„*Pe drumul Damascului*” este expresia sufletului nostru chinuit, care în nenorocirile mari și grele nu găsește sprijin decât în divinitate. La necaz pe Dumnezeu îl preamărim, lui ne rugăm, pe el îl chemăm. Toată această gamă de sentimente Alexandru Stamatiad o exprimă simplu, frumos, fermecător. Psalmul publicat în numărul trecut al revistei noastre dovedește îndeajuns acest lucru.

Ne permitem a reaminti abonatorilor noștri în restanță cu plata abonamentului, că suntem în cel din urmă pătrar de an și că este de datoria fiecăruia să-și reguleze complet contul. După ce cu toată scumpetea din cursul anului, noi am fost singura publicație care n'am mărit abonamentul, așteptăm dela abonații noștri cel puțin atâta solici-tudine, ca să nu ne amâne cu plata și să achite fără amânare restanța.

Vă rugăm, trimiteți deci sumele de abonament, pe cari le mai datorăm.

Târg de fete. În orașelul Lalaing din Belgia fetele aranjează în vara fiecăruia un târg de fete. Ele invită la puțină gustare pe feciorii din satele vecine și cunoștințele, ce să fac cu acest prilej, se

sfârșesc adeseori cu căsătorie. În vara aceasta asemenea s'a ținut acest târg de fete. Erau de față vre-o 40 de fete mari, iar feciori și mai mulți: ei au intrat în orașel cu muzica în frunte. Fetele și feciorii s'au dus întâi la biserică, la slujba dzeiască, apoi au mers într-o cafenea, unde cea mai frumoasă fată a ținut o vorbire înflăcărată, adresată feciorilor și în care a lăudat căsătoria și viața casnică. A urmat apoi masa și după aceea jocul. Acum fetele din Lalaing așteaptă cu nerăbdare să vază, câte căsătorii se vor încheia în urma târgului de fete.

Fanatism religios. O femeie tineră din Clarmond, era aderentă credincioasă a societății „Remediul prin rugăciune”, și ca atare de mai multe ori răpită fiind de fanatismul religios să-arșia cele mai imposibile fapte. Femeia, care până acum se bucura de o sănătate într'adevăr vrednică de invidiat, începu dela o vreme a se plânge de dureri grozave. Toată truda medicilor s'a dovedit zadarnică, de oarece nu i-au putut afla morbul, căci femeia nu voia să deie nici un fel de explicație. Starea ei din zi în zi mergea tot mai spre rău, așa încât medicii au fost siliți să recurgă la mijlocul extrem, anume a examinat femeia cu ajutorul razelor Röntgeniane. Spre marea lor surprindere au aflat, că în stomacul femeii se găsește o cruce în mărime de aproape 10 cm.

Intr'un târziu apoi după multe întrebări femeia a mărturisit, că înainte cu câteva luni — din convingere religioasă — a înghițit de bună voie crucea, ca să o poată astfel avea totdeauna la sine. Numai cu mare greutate a putut să o convingă, că trebuia să se supună operației medicale, căci altcum e pierdută, dar a fost și mai anevoioasă operația spre a delătura un obiect de fer dintr'un loc așa de gîngăș, cum e stomacul. Femeia a scapat însă de primejdie.

Originea inelului de logodnă. În timpurile vechi au fost cunoscute două feluri de căsătorii, femeia a fost ori cerută, ori răpită. Despre relațiunile acestora, a doua feluri de căsătorii, părerea erudiților diferă. Sohn iuristul mare din Lipsca susține, că luarea femeii e forma primă juridică a căsătoriei. Bărbatul, care s'a căsătorit, a plătit socrului o sumă anumită.

Pe lângă forma aceasta a existat și răpirea femeii, care formă a fost primită numai din silă. O mare parte a sociologilor susțin, că atât la Germani, cât și la Romani și la popoarele din Judea, răpirea femeii a fost forma excesivă a căsătoriei.

Răpitorul de femei trimitea tatălui femeii ceva dar, ca să încunjure vindicta. Așa dară mai înainte a existat răpirea femeii, și numai după aceea luarea ei cu voia bună a părinților.

Legile scrise în obiceiurile juridice numai luarea femeii o recunosc de formă juridică și cu valoare. Femeia pentru o sumă anumită, e vândută bărbatului din partea părinților ei. Invoirea fetei nu avea importanță în cele mai multe cazuri. În cursul dezvoltării jurisdicțiunii, se desparte legarea contractului de împlinirea acestuia, așa se desparte logodna de legarea căsătoriei. În acest caz suma plătită pentru fată nu e a părinților, ei o primesc numai, de fapt însă o dau fetei. În cursul dezvoltării contractului de cumpărare, bărbatul, adică mirele, nu plătește suma, ci dădea în schimb numai un dar ca semn că va

răscumpăra cândva femeia cu suma necesară.

Mai târziu fata însuși primea dela bărbat acest semn și suma anumiță și de semn mirele îi dădea nu bani, fără numai un inel. Așa s'a dezvoltat juridic darea inelului și mai târziu schimbarea de inele.

Iuțeala. O comparație între diferitele iuțeli de mișcare pe secundă.

Melcul face într-o secundă un milimetru. Pedestrașul 1 metru. calul în pas 1½ m, în trap 3½ m, zefirul 4 m., calul în galop 4½ m., vaporul 8 m., vaporul de ocean 10 m., patinajul 12 m., trenul de marfă 12 m., vântul (furtunos) 17 m., trenul de persoane 18 m., trenul accelerat 26 m., porumbul 18 m., bicicleta 20 m., rândunica 45 m., sunetul 330 m., glonțul de pușcă 430 m., glonțul pe tun 450 m., pământul în jurul osiei sale 450 m., în jurul soarelui 30 km., lumina 300 mii km., electricitatea 400 mii km.

„Cartea Românească” continuă să țină și în anul 1923 concursurile cu premii pentru scrieri românești.

Premiile ce va acorda se ridică la suma de Lei 113.000.

Prospecte detaliate cari cuprind subiectele și condițiunile acestui concurs, se trimite cu plăcere la cererile ce se vor adresa Direcțiunii „Cartea Românească” București, Bulev. Academiei 3.

Un proces senzațional. Înaintea unei judecătoriai din New-York se desbăte de prezent procesul compozitorului *George Maxwell*, care este în același timp și președintele Societății autorilor americani.

Maxwell este acuzat, că a adresat nu mai puțin decât 135 de scrisori anonime, în cari își bătea joc de femeii din înalta societate.

Sunt mai mulți ani de când astfel de scrisori au produs frică și teamă în cercurile distinse americane, fără ca autoritățile să poată da de urma autorului.

Aceste scrisori conțineau denunțurile cele mai picante. Ele erau adresate de obicei rudeniilor femeii, pe care Maxwell voia să o insulte, cu scopul de a scăpa de legăturile lui intime cu ea.

Pentru a scăpa de orice bănuială Maxwell își adresa și sie-și scrisori insultătoare. Corespondența aceasta infamă a cauzat și moartea unui bărbat, care în momentul când cetia o scrisoare rușinoasă asupra vlefii destrăbălate a soției sale, a fost lovit de apoplexie și a rămas mort pe loc. Acuzatul este în vârsta de 53 de ani. El neagă toate incriminările ce i-se aduc.

Cu toate acestea judecătoria au produs toate dovezile de culpabilitate.

Intreg New-Yorkul select așteaptă cu nerăbdare sfârșitul acestei tragedii.

Femei polițiști. Rabinul Akiba declarase odată că nimic nu este nou pe subțoare. Prefectul poliției din Belgia s'a socotit însă să dovedească marelui înțelept al Sionului că nu are dreptate. Și acest prefect, cu numele Van Vesemal, care a

intrebuințat cel dintâi cu mare succes căinii în serviciul poliției, s'a socotit să-și ferească țara cu polițiști femei. Planul și l'a pus în lucrare. A publicat concurs. Nu primia însă în serviciu decât femei între 30—40 ani, robuste, cu condiția să fie fete bătrâne sau văduve fără copii. Iși poate închipui oricine ce rânduială puteau să țină aceste femei despre cari se știe că au o bună doză de răutate. Bieții cetățeni supărați au protestat și strașnicul prefect a fost nevoit să-și schimbe planul după ce s'a convins că aceste femei nu-i fac treabă.

Un bărbat șiret. Ziarele anunță de multeori, că cutare bărbat sau cutare femeie și-a părăsit domiciliul conjugal. La acest inserat nervos se adaugă de multe ori și fraza puțin politicoasă: „Bărbatul sau femeia părăsita nu răspunde de datorile contractate de fugar”. Nici odată însă nu s'au pus premii pe capul celor fugiți. S'a întâmplat totuși zilele acestea, că o femeie părăsita dintr'un orașel din Rusia ostică, să promită un premiu de o sută de milioane mărci aceluia, care-i va aduce acasă bărbatul.

Tipul de bărbat a cetit inseratul și s'a prezentat singur la domiciliu pentru a-și încasa premiul. Cronica nu spune, dacă femeia i-a satisfăcut dorința sau dacă în loc de premiu i-a tras o sfântă de păruială.

Atelierul unui sculptor preistoric. O descoperire interesantă s'a făcut într-o peșteră din apropierea orașului Toulouse în Franța.

În peștera dela Saint-Martony tânărul savant Norbert Costeret a descoperit modele de lut a diferite soiuri de animale, cari nu mai există de multă vreme în Europa. Locuitorii acestei peștere aparțin epocii Magdalenienilor, cari au trăit cu 25000 de ani înainte de noi. Întâmplarea romantică a acestei senzaționale descoperiri ni-o schițează profesorul de antropologie dela universitatea din Toulouse, Conte Henric de Begonen, al cărui elev a fost descoperitorul.

El spune, că izvorul subteran al unui afluent al râului Garonne formează o peșteră, care din cauză, că apa o umple toată nu poate fi cercetată. Casteret, fiind un bun înotător a înotat de multe ori până la gura peșterii, fără însă a se putea strecele înăuntru din cauza apei. Odată însă apa a venit mai mică lăsând înotătorului loc liber să se strecoare înăuntru. Cu o lampă electrică fixată deasupra capului Casteret s'a aventurat cam la vreo doi kilometri în interiorul peșterii înotând voinicește împotriva curentului.

Deodată a dat cu ochii în partea dreaptă de un dig pe care era așezat un model de urs fără cap făcut din lut, cățărându-se pe dig a găsit lângă model țeasta capului de urs, ceace poate însemna, că sculptorul a murit din vr'un accident, fără să-și fi putut termina opera. Mai departe Casteret a dat peste niște picturi pe zid și de o mulțime de modele de lut reprezentând animale dispărute de mult de pe continentul nostru.

Peșterele acestea cu figuri de animale se poate să fi fost locuri pentru farmece. Eschimoșii și triburile indiene și africane întrebuințează și astăzi figurile de animale pentru scopuri magice.

Oricum descoperirea istoriografului Casteret prezintă destulă importanță.

Scrisori dela Redacție

Maria Oțel, Brad. Adresa cerută: E. A. Ch. Banca Agrară, Cluj, Calea Reg. Ferdinand, 38.

V. D. Deși regretăm adânc, nu putem totuși publica versurile D-tră.

S. P. Versurile D-v. sunt sfioase începuturi care nu promit mult.

M. T. în C. Observația D-v. e justă. Publicăm bucuos încercările isbutite ale începătorilor, ca să le dăm curaj și îndemnuri. Poezia D-v. nu putem însă spune, că este pe deplin izbutită, deși are câteva versuri frumoase.

T. P. în N. Versurile D-v. dovedesc oarecare aplicație spre versificare și de aceea vă indemnăm să continuați.

Livia Ţucra, Aliuș. Abonamentul e plătit pe anul 1923. complex iar 30 lei i-am trecut în contul anului viitor.

I. A. M. Poezia Dv. nu este izbutită.

Publicații noi

Editura „Cartea Românească”.

H. de Balzac: Albert Savarus, nuvelă, 3 Lei.

A. de Chamisso: Minunata poveste a lui Petre Schlemihl, 3 Lei.

I. Slavici: Educația rațională, 3 Lei.

Emile Zola: Două nuvele, 3 Lei.

Mihail Lungianu: La Cruci, 3 Lei.

Vasile Pop: Amice, ești un prost! 3 Lei.

Ivan Turghenieff: Asia, roman, 3 Lei.

Charles Lane Poor: Sistemul solar, 6 Lei.

Alte edituri.

Leca Morariu: Frăținii Eminescu. Glasul Bucovinei, Cernăuți, 10 Lei.

T. Bucurescu: Credința mea, articole. Biblioteca „Primăvara”, Sănnicolaul mare, 25 Lei.

Iosif Popovici: Ortoepia și Fonetica. „Ardealul”, Cluj.

Reviste: *Analele Râmnicului* anul I. nr. 4, R.-Sărat; *Licăriri*, anul II. nr. 8—9, Galați; *Țara Noastră*, anul IV. nr. 41, Cluj; *Năzuința*, anul II. nr. 8, Craiova; *Foaia Tinerimii*, anul VII. nr. 14—15, București; *Daruri*, anul I. nr. 4—6, Iași; *Crucea*, anul I. nr. 9, București; *Glasul Minorităților*, anul I. No. 5, Lugoj; *Ramuri*, anul XVII. nr. 19, Craiova; *Gândul Nostru*, anul II. nr. 6-7, Iași; *Arhiva C. F. R.* anul II. nr. 5-7, Chișinău.

ABONAMENTUL:

În țară pe ½ an Lei 60—

În străinătate pe ½ an . . . Lei 100—

Un exemplar la chioscuri și librării 8 Lei

Anunțurile se taxează cu 2 Lei cm²

A apărut:

și se găsește de vânzare
la administrația noastră:

DOUĂ IUBIRI

versuri lirice de
RADU MĂRGEAN
PREȚUL 7 LEI FRANCO.

LA

Regele Pălăriilor

au sosit

Noutăți

în specialități de mode de domni.

18—23

Lloyd 1287

Sticle și oglinzi pentru mobilă,
șlefuite în stil baroc, în formă
de stea și flori, precum și după
desenuri, se pregătesc artistic la
Fabrica și șlefuitoria de sticle și oglinzi.

HUNWALD

CLUJ

Strada Vlahuță No. 3. Telefon 1—47.
Resmăluim oglinzi stricate.
Lloyd 1152 19—24

**Intreprindere Electrotehnică
Românească**

Teodor Maior

Cluj, Calea Victoriei 7. Telefon 577.

Furnizează: Electromotoare, Dina-
muri, Vase pentru gă-
tit, Feară de călcat, Acumulatori, BECURI
pentru orice tensiune și lumină, diferite
alte aparate electrice și materiale de in-
stalație.

Execută: la comandă orice instalațiuni
de lumină, transmițeri de
forță atât în loc cât și în provincie, PRO-
IECTE ȘI OFERTE LA CERERE GRATUIT.

Stațiune de încărcat
19-22 și reparat acumulatori.

Adresa destinatarului:

Frații Renner & Co. S. A. Cluj

Este
cea mai
mare fabrică
de pielărie din Ro-
mânia. Produsele ei: In-
călțăminte, curele de transmi-
siune, diferite feluri de
pielărie și talpă con-
curează cu ori-
ce produse
streine

! Cereți prefutindeni aceste produse !

S'A DESCHIS INSTITUTUL IDROTERAPEUTIC

„DIANA“

BĂI: DE ACID-CARBONIC, ESTRAS DE BRAD, DE SUL-
FUR, DE SARE, ELECTRICE, TERMALE, DE SOARE etc.

13—24 Medic conducător: Dr. P O R S C H E neurolog. Lloyd 1634

BERILE fabricii de bere CELL din Cluj

Berea nutritoare

B e r e a

Hercules și Monostor

Specialitatea deschisă

brună din malți dublu

DEPOURI ȘI REPREZENTANȚE ÎN PROVINCIE

Gherla, Dej, Jibou, Șimleul Silvaniei, Tășnad, Huedin, Gilău, Iara-de-jos,
Mociu, Uioara, Aiud, Oradea-Mare, Careii-Mari, Satu-Mare, Baia-Mare, Șom-
cuta Mare, Sighetul Marmației ș. a. m.

La administrația noastră se
găsește de vânzare Colecția
completă din 1922 a revistei „COSINZEANA“
Prețul unei colecții nelegate
O colecție legată frumos

„COSINZEANA“

Lei 120—
Lei 180—